

Het IKC-lab

Co-creatie ultimo forma

In het vorige nummer van *Management Kinderopvang* besteedden wij al aandacht aan het IKC-lab als inspirerende werkvorm voor IKC-ontwikkeling. In dit artikel een verdere uitwerking van dit concept, aangevuld met een voorbeeld uit de praktijk.

 Yvette van Rijswick, Helder & van Pas

E

Een IKC-lab is een – figuurlijke of fysieke – werkplaats waar ouders, kinderen, organisaties en omgeving bottom-up experimenteren met IKC-ingrediënten. Denk aan doorgaande ontwikkellijnen, personele inzet en activiteitsaanbod. Samen bedenken zij kleurrijke mengsels, creëren ze verbindingen, ervaren actie-reactie en zien wanneer iets borrelt of juist ontploft. ‘Het mooie aan een IKC-lab is dat het gezamenlijke proces van bouwen belangrijker is dan de uitkomst’, zegt Jaap Tulp, adviseur bij Helder & van Pas. ‘Deelnemers aan een IKC-lab accepteren bij de start dat de einduitkomst qua vorm en inhoud onzeker is, maar dat deze wél altijd de belangen van het kind dient. Ze delen daarin een visie. Ouders, kinderen en organisaties gaan vanuit die gezamenlijke visie samen op pad. Iedereen mag meedoen en hoort erbij! Dat leidt naar natuurlijke verbinding, betrokkenheid en draagvlak binnen het IKC.’

Co-creatie

‘Binnen de IKC-labs draait dus alles om co-creatie’, stelt zijn collega Jessie Vogelsangs. ‘Net als het begrip “IKC”, is

ook “co-creatie” de laatste tijd een veelgebruikt begrip. Met co-creatie bedoelen wij zelf een vorm van samenwerking waarbij alle deelnemers invloed hebben op het proces en het resultaat van dit proces. Kenmerken van co-creatie zijn volgens ons dialoog, enthousiasme, daadkracht en focus op resultaat. Als voorwaarden voor succesvolle co-creatie zien wij gelijkwaardigheid van de deelnemers, wederkerigheid, openheid en vertrouwen. Als externe procesbegeleiders scheppen wij daarvoor de voorwaarden door het proces gestructureerd te laten verlopen.’ ‘Dat klinkt misschien allemaal wat ingewikkeld, maar je moet co-creatie ook weer niet moeilijker maken dan het is’, vult Vogelsangs aan. ‘Eigenlijk zijn ouders,

‘Het gezamenlijke proces van bouwen is belangrijker dan de uitkomst’

Oproep

Helder & van Pas zelf nodigt u van harte uit tot co-creatie rondom het concept van de IKC-labs. Dus: wilt u meedenken over de ontwikkeling van het IKC-lab als concept? Heeft u daarover ideeën die u eens wilt bespreken? Of zou u eens willen proeven aan de werkvormen van een IKC-lab? Neem dan contact op met contact@heldervanpas.nl.

Via experimenteren komen deelnemers tot acties waar vervolgens weer conclusies en afspraken uit volgen. Dit is een soort ontwikkelingspiraal.

Verschillende rollen

In een IKC-lab heeft iedereen een rol, of je nu betrokken bent als kind, ouder, professional of vertegenwoordiger van bijvoorbeeld de sportvereniging. Iedere rol is even belangrijk. Het een kan niet zonder het ander. Rollen die je tegenkomt in het IKC-lab zijn (in ieder geval): de Laborant, de Analist en de Professor.

De Laborant is in het algemeen een gespecialiseerde medewerker in het laboratorium, verantwoordelijk voor het uitvoeren van onderzoek aan de hand van verschillende instrumenten. In het voorbeeld [zie kader] is Annemiek de Laborant. De eindresultaten van het onderzoekswerk van een Laborant zijn cruciaal voor de werkzaamheden van anderen. Annemiek voelt dat haar bijdrage wordt gewaardeerd en dat zij voor kinderen het verschil maakt. In een IKC-lab zijn de laboranten steeds verschillend, afhankelijk van wat er getest wordt. Dat kunnen ouders, teamleden of natuurlijk ook kinderen zijn.

De Analist analyseert gegevens en interpreteert resultaten. In een IKC-lab zijn er altijd meerdere analisten, die ook de analisten en het proces faciliteren. De analisten zijn vaak de bevoegde vertegenwoordigers/leidinggevendenden van de verschillende stakeholdersgroepen. Denk aan de schoolleider en de manager kinderopvang.

De Professor is verantwoordelijk voor de voortgang en vormgeving van het experiment. Ook verzorgt de professor werkcolleges en/of hoorcolleges op alle niveaus. In een IKC-lab wordt de rol van de professor veelal ingevuld door een externe procesbegeleider. Maar de professor kan ook een inhoudsdeskundige expert zijn.

Werkvormen

De werkvormen van de IKC-labs moeten wel prikkelend, uitnodigend en inspirerend zijn. Alleen dan kan er echt >

leerkrachten en pedagogisch medewerkers iedere dag al onbewust bezig om de verbindingen tussen onderwijs, opvang, ontmoeting, ontspanning en ontwikkeling te verbeteren. Alle betrokkenen willen immers positief bijdragen aan het welbevinden van kinderen. Samen maken zij zo voortdurend kleine stapjes op weg naar een meer intensieve samenwerking. Al die stapjes leiden dan tot een of andere vorm van IKC.'

IKC-labs kunnen dit impliciete en natuurlijk verloopende proces versnellen en meer expliciet maken. Gezamenlijke successen worden dan meer zichtbaar. Dat geeft energie.

Voorbeeld co-creatie in het IKC-lab

Een basisschool, peuterspeelzaal en bso delen al jaren met elkaar een gebouw. Tot nu toe vinden ze elkaar maar mondjesmaat en alleen met Sinterklaas en Kerstmis doen ze iets samen. Impliciet is dit al een voorzichtig beginnetje van een kindcentrum! Er is wel een klik en zonder al te zwaar gedoe wil men wel meer met elkaar doen. Alle professionals van onderwijs, kinderopvang én ouders zien daarvan de meerwaarde voor kinderen. In dialoog bepalen zij met elkaar een globale stip op de horizon en kiezen voor experimenteren met IKC-labs.

De volgende casus doet zich voor: De ouders van Jens vragen aan Annemiek, de pedagogisch medewerker van de peuterspeelzaal, of hun peuter al eerder mag gaan kennismaken in groep 1/2. Jens is eraan toe vinden ze en hij heeft ook altijd even tijd nodig om goed te wennen. Annemiek ziet hierin een casus om eens breder mee te gaan experimenteren. Wat voor Jens geldt, geldt natuurlijk voor meer peuters. En andersom willen sommige kleuters soms ook nog wel even spelen op de peuterspeelzaal. Annemiek is op de hoogte van de voorwaarden die gelden voor het IKC-lab. Zo is het voor haar duidelijk waar het experiment aan moet bijdragen (de stip op de horizon) en binnen welke kaders zij (qua tijd, impact en veiligheid) kan experimenteren. Zij mag rekenen op support van haar leidinggevende, door wie zij ook wordt gefaciliteerd in haar tijd en benodigde middelen. Zij wordt ge-

steund door haar collega's (onderwijs/peuterspeelzaal/bso) die zij ook actief hierin betreft om mee te denken.

Enthousiast neemt Annemiek contact op met de procesbegeleider van het IKC-lab (dit is veelal een extern adviseur). Deze helpt haar met het voorbereiden van enkele lab-momenten met collega-professionals en ouders. Annemiek wil de labs vooral zelf kunnen begeleiden. Tijdens deze lab-momenten wordt er – ditmaal expliciet – gewerkt aan meer verbinding tussen peuterspeelzaal en groep 1/2. Hoe kunnen we de overgang voor Jens (en straks anderen) goed organiseren? Wat kunnen we hem bieden? Hoe zorgen we voor sociale veiligheid? Tegen welke beperkingen lopen we aan? Hoe lossen we die op? Hoe leggen we de voorwaarden vast?

Uit deze vragen volgt een aantal gezamenlijke acties. Nu is het een kwestie van klein beginnen. Niet ingewikkelder maken dan nodig. Er blijven steeds korte expliciete lab-momenten waarbij de voortgang wordt gevolgd; wordt teruggekoppeld naar de achterban; conclusies worden getrokken en afspraken worden gemaakt. Er waren geen van tevoren gestelde harde doelen, maar er is een gedragen resultaat uitgekomen. Zo kan een kleine aanleiding, vanuit het belang van één kind, leiden tot een brede innovatie waarbij een brede groep (ouders/professionals) betrokken is en die een uitstraling heeft naar een grotere groep kinderen.

iets nieuws gecreëerd worden. Ze moeten dus anders zijn dan een 'gewoon' werkoverleg. Denk bijvoorbeeld aan cocktails maken van IKC-ingredienten, een rollenspel, een quiz, een collage, een wandeling, een IKC-ruilbord of een maatjes-opdracht. Deze werkvormen dragen bij aan elkaar ontmoeten, leren kennen en inspireren. Wissel ook eens een dagdeel van plek of ga met elkaar een *challenge* aan. Het is natuurlijk het mooiste als de werkvormen van een IKC-lab ook plaatsvinden in een herkenbare lab-omgeving. Binnen een gebouw wordt er dan een klaslokaal – of een andere ruimte – ingericht als creatieve ontmoetingsruimte. Een idee is om kinderen te vragen deze ruimte mee vorm te geven als lab en hen zo ook een rol te geven in de co-creatie. Daar zouden wel eens heel leuke en verrassende dingen uit kunnen komen. <

De werkvormen van de IKC-labs moeten wel prikkelend, uitnodigend en inspirerend zijn